

Van steun naar stimulans

Nu het acute deel van de coronacrisis op zijn eind loopt, is het zo langzamerhand tijd om lessen te trekken uit de enorme steunoperatie voor de toekomst van het Nederlandse bedrijvenbeleid. Dat is wat dit themanummer van ESB doet.

Ten eerste is de bedrijvensteun ongekend effectief bij het stabiliseren van de economie. Mede dankzij de royale steun van overheden en centrale banken is de gezondheids crisis geen economische crisis geworden. Waar het na de financiële crisis zeven jaar geduurd heeft voordat het bbp-niveau (bruto binnenlands product) van vóór de crisis weer geëvenaard werd, verwachten de ramers van het Centraal Planbureau dat dit bij de huidige crisis het komende voorjaar het geval zal zijn (CPB, 2021). En dat terwijl de terugval in bbp door de coronacrisis groter was.

Ten tweede was het steunbeleid behoorlijk ongericht. Menno Schellekens, Anne Li Cnossen en Rianne 't Jong tonen aan dat de steunregelingen ook veel bedrijven hebben geholpen die in een normaal jaar kopje onder waren gegaan, en dat de overheid nog een enorme terugvorderingsoperatie te wachten staat. En ook Theo Roelandt, Henry van der Wiel, Erik Brouwer en Brenda Bos laten zien dat de zwakkere bedrijven bovenmatig veel steun hebben ontvangen.

Deze ongerichtheid is normaal gesproken een 'doodzonde' – het ondermijnt de prikkels voor bedrijven om zelf met nieuwe innovatieve oplossingen te komen, en het voorkomt dat er

financiële middelen en arbeidskrachten worden ingezet waar ze het meeste opleveren – maar zoiets is in een crisis noodzakelijk. Als de overheid geen excessieve vraag creëert, stellen burgers en bedrijven hun verwachtingen neerwaarts bij. En met alleen gerichte steun is er geen excessieve vraag.

En ten derde is stoppen met steun erg lastig. Terwijl het weer hoogconjunctuur is, lopen de generieke steunpakketten nog even door. Arnoud Boot waarschuwt voor het zelfbevestigende effect van steun. Steun maakt bedrijven afhankelijk van de overheid, waardoor het lastig is voor de overheid om de steun te stoppen. Economisch gezien is er wellicht nog reparatiewerk nodig in de hard getroffen sectoren, maar dat moet dan wel gericht zijn.

De politiek zal de maatschappelijke druk om door te gaan met geld geven aan het bedrijfsleven dan ook nauwelijks kunnen weerstaan. De vierde les is daarom geen les, maar een uitdaging. Het is aan economen om duidelijk te maken dat steun- en herstelbeleid iets fundamenteel anders is dan een maatschappelijke investeringsagenda – en het is ook aan economen om daar goede voorstellen voor te doen.

Bart van Ark en Klaas de Vries schetsen daartoe in deze ESB een inclusieve productiviteitsagenda, waarbij digitalisering en vergroening voorop staan. Koen Frenken, Marko Hekkert en Matthijs Janssen leggen uit dat zo'n agenda vraagt om een heldere taakverdeling binnen de overheid, waarbij de middelen en de organisatie vanuit Economische Zaken en Klimaat moeten komen, maar waarbij de kennis over het nut van de verschillende initiatieven van de andere departementen komt. Chris Eveleens en Jan Jacob Vogelaar laten zien dat de organisatie van publieke risicodragende investeringen een stuk beter kan – er is nu een behoorlijke versnippering. Misschien kan het op private leest geschoeide fonds dat Arnoud Boot bepleit een deel van de oplossing zijn.

Denkt u mee?

Literatuur

CPB (2021) *Juniraming 2021*. CPB Raming, juni.

JASPER LUKKEZEN

Hoofdredacteur
lukkezen@economie.nl

Coronasteun stabiliseerde de economie, maar was ook ruim

MENNO SCHELLEKENS, ANNE LI CNOSSEN EN RIANNE 'T JONG

309

Coronasteunbeleid redt de zwakkere maar ook de innoverende bedrijven

THEO ROELANDT, HENRY VAN DER WIEL, ERIK BROUWER EN BRENDA BOS

312

De dominantie van de overheid in het economisch proces moet stoppen

ARNOUD BOOT

314

Bevorder economisch herstel via inclusieve productiviteitsagenda

BART VAN ARK EN KLAAS DE VRIES

318

Betrek alle ministeries en samenleving bij aanjagen innovatie via missies

KOEN FRENKEN, MARKO HEKKERT EN MATTHIJS JANSSEN

322

Complexe publiek-private risicokapitaalmarkt vraagt om bezinning

CHRIS EVELEENS EN JAN JACOB VOGELAAR

326

